

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Pasaport Kanunu, Yükseköğretim Kanunu ve Yükseköğretim Personel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 12/6/2024

Doğan BEKİN

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İçişleri , Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Tarih: 12-6-2024	Esas No: 2/2222

51

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİGİ
12 Haziran 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
12 Haziran 2024
No: 1443612

GENEL GEREKÇE

Ülkemizdeki üniversiteler, bilimsel-teknolojik icatlar, inovasyon, teknoloji üretimi ve AR-GE konusunda şüphesiz en önemli kurumların başında gelmektedir. Üniversitelerin ülkemizin geleceğiyle ilgili ekonomik ve toplumsal katkıları da son derece önemlidir. Bu katkıların yapılabilmesi için büyük ölçüde genç, yetenekli ve zeki beyinlerin üniversitelerdeki imkânların akademisyenlere cazip hale gelebilmesiyle mümkündür.

Yine yurtdışında bulunan yetişmiş beyinlerimizin yeniden 'beyin göçü' ülkemize getirilebilmesine, akademisyenliğin ve araştırmacılığın cazip bir meslek haline getirilmesine bağlıdır.

Ne yazık ki ülkemizdeki akademisyenler, ücret yetersizliğinden dolayı çalışma zamanının önemli bir bölümünü proje ve bilimsel araştırmalar yapmaya, yenilik içeren buluşlar yaparak patente dönüştürmek için çalışmalara yeteri kadar zaman ayıramamaktadır. Bunun yerine ekonomik olarak hayli zor durumda olan akademisyenler, ek ders ücretlerinden yararlanmak adına ders yüklerini artırarak derse girmek durumunda kalabilmektedir. Dolayısıyla akademisyenler bilimsel çalışma için ayıracakları zamanlarını derslere girerek harcamak durumunda kalmaktadırlar.

Ülkemizde son yıllarda yaşanan ekonomik kriz, tüm çalışanları olduğu gibi akademisyenleri de ciddi şekilde etkilemiştir. Alım gücünün düşmesiyle birlikte akademisyen maaşları, bilimsel çalışmaları finanse edememenin ötesine geçip, temel yaşamsal ihtiyaçları bile karşılamaktan uzak hale gelmiştir. Öte yandan, akademisyenlere denk sayılabilecek kariyer meslek gruplarından olan uzman doktor, hâkim ve savcı maaşlarında ise yıllar içerisinde çeşitli iyileştirmeler yapılmıştır. Dolayısıyla, günümüzde bilim insanlarının hayat standartları ve mali koşulları bahsi geçen muadil mesleklerin hayli gerisinde kalmıştır.

Son olarak, 5 Kasım 2014 kabul tarihli TBMM onayı sonrası (14 Kasım 2014, Resmî Gazete Sayı No:29175, Kanun No:6564) akademisyen maaşlarına ilave bir iyileştirme yapılmıştır. Aradan geçen yaklaşık 10 yıllık bu zaman diliminde ise akademik personelin ekonomik, hukuki ve sosyal hakları daha da kötüye gitmiştir. Bu sorunlar her ne kadar dile getirilmeye çalışılsa da ne yazık ki yeterince dikkate alınmamış ve karşılık bulmamıştır.

Bir ülkenin kalkınması, gelişimi ve dönüşümü için lokomotif görevi gören akademi, hâlihazırda göz ardı edilmektedir. Üniversiteler başarılı lisans mezunlarının pek çoğu için cazibe merkezi olmaktan çıkmıştır. Bunun yanı sıra, ülkemiz son yıllarda birçok alanda daha fazla beyin göçü vermeye başlamıştır. Akademi nitelikli beyinleri çekemediği gibi çoraklaşma tehlikesi ile yüz yüze kalmıştır.

Hâlbuki akademi bir ülkenin nitelikli meslek adaylarını yetiştiren kurumdur. Bu kurumun ana unsuru olan akademisyenlerin niteliğindeki düşüş bütün mezunların mesleki kariyerlerini etkileyecektir. Gerekli düzenlemelerin yapılmaması halinde bu vahim tablonun sonuçları kartopu gibi büyüyecek ve kaybeden ülkemiz olacaktır.

Son yıllarda muadil meslek gruplarına yapılan özel iyileştirmelere rağmen, 2014 yılı Kasım ayından bu yana akademisyenlerin mali koşullarında benzeri uygulamaya gidilmemiştir.

Bu sebeple akademisyenlerin maaşları, yoksulluk sınırının altında kalmıştır. Ekonomik kaygılar taşıyan ve geçim derdi olan bir akademisyenin, bilim üretmesi ve kendini bu mesleğe adanması mümkün değildir. Anayasa m. 49/1'e göre "Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır" denilmek suretiyle bu husus anayasal koruma altındadır. Ayrıca, mevcut yetersiz maaşlar meslek onuruna ve insanca yaşama hakkına da aykırılık teşkil etmektedir. Bu sebeple düzeltilmesi elzemdir.

Akademik alandaki personelin ihtiyacını karşılaması ve aynı zamanda akademik faaliyetlerde bulunarak ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına katkıda bulunması için akademisyen maaşlarının yeniden güncellenerek yükseltilmesi gerekmektedir.

Akademik camianın mevcut dezavantajlı haline rağmen akademisyenlerin mesleklerinde sebat etmesinin en büyük sebebi mesleklerine duydukları saygı ve sevgidir. Ancak, bu güzide meslekten kopuşların da hiç azımsanmayacak düzeyde olduğu unutulmamalıdır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Pasaport Kanunu'nda hususi pasaporta ilişkin düzenlemede belirli yıllar memuriyet görevini ifa etmiş memurlara söz konusu pasaport hakkı tanınmaktadır. Hâlbuki kendileri ile aynı sürede görev yapan araştırma görevlilerine (araştırma görevlilerinin kaç yıl çalışırsa çalışsın 3. Dereceye geçmesine engel olan kadro derecesi sınırlaması sebebiyle) bu hak tanınmamaktadır. Bilim insanının yurtdışı deneyimi salt bilimsel araştırma ve eğitim ile sınırlı kalmayıp, farklı kültür ve sosyolojileri görüp tecrübelerini öğrencilerine aktarma imkânı sağlamaktadır. Bu bağlamda, söz konusu pasaporta akademik personel, diğer memuriyet kadrolarından daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Daha da önemlisi, bu durumun ülkemize getireceği kazanımların ve yaratacağı katma değerin daha fazla olacağı gerçeğidir. Ayrıca, ortalama bir memura tanınan bu hakkın bir akademisyene tanınmaması Anayasa'da öngörülen eşitlik hakkına da aykırıdır.

MADDE 2- Akademideki profesör ve doçent kadroları dışındaki akademisyen kadrolarında geçici kadro uygulaması bilim insanları açısından uzun süredir büyük bir sorun teşkil etmektedir. En basit düzeydeki memur kadrosunun bile sahip olduğu kadro garantisi hakkından akademisyenler uzun yıllardır mahrum bırakılmaktadır. Bu durum da bağımsız ve hür bir ortamda çalışıp bilim üretmesi gereken akademisyenlerin idari amirlerinin baskılarına ve keyfi uygulamalarına maruz kalmalarına sebep olmaktadır.

MADDE 3- Araştırma görevlilerinin iş güvencesi ile ilgili haklarının sürekli hale getirilmesi ve özgürce araştırma yaparken imkânlarının ve haklarının kısıtlanmadan belirli süreli süreli olmadan sürdürülebilmesi öngörülmektedir.

MADDE 4- Akademisyenler birçok ders materyal ve araç-gerecini, kişisel gelirlerinden karşılamaktadır. Son yıllarda özellikle kitap, kırtasiye, dizüstü bilgisayar (laptop) gibi ders materyallerindeki maliyet artışı akademisyenler için ağır bir yük teşkil etmeye başlamıştır. Öğretmenlere yapıldığı gibi akademisyenlere de her eğitim-öğretim dönemi başında bu ihtiyaçlarını gidermek amacıyla bir ek ödeme yapılması zaruri hale gelmiştir.

MADDE 5- Akademisyenlerin önemli bir gider kalemi de yurtiçi ve yurtdışı konferans, seminer, araştırma gibi faaliyetlere katılım ücretleri ve konaklamadır. Bu masraf kalemleri de çoğunlukla akademisyenlerin kişisel gelirlerinden sağlanmaktadır. Ancak, son yıllarda ülkemizde yaşanan ağır enflasyon ve dövizdeki şiddetli artış sebebiyle gerek yurtiçi gerekse yurtdışında gerçekleşecek bu bilimsel faaliyetlere katılmak bir hayli zorlaşmıştır. Bu bilimsel faaliyetlerden ülkemiz akademisyeninin geri kalmaması için harcırah ödemelerine de gerekli düzenleme ve iyileştirme yapılmalıdır.

MADDE 6- 2547 sayılı Kanunun 50'nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “, her defasında bir yıl için olmak üzere” ibaresi madde metninden çıkartılarak, süreklilik sağlanması ve hak kayıplarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

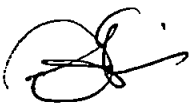
MADDE 7 -2547 sayılı Kanunun ek 38 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümlelerinin yürürlükten kaldırılması amaçlanmıştır.

MADDE 8- Üniversite öğretim elamanlarının aylıkları, Devlet memurlarının aylıklarına esas olan gösterge tablosu ve katsayının %60 fazlası dikkate alınarak hesaplanması amaçlanmaktadır.

MADDE 9- Akademisyenlerin temel maaşlarındaki yetersizlik ek ders ücretlerinde de mevcuttur. Son yıllarda gerekli iyileştirme yapılmadığı için ek ders ücretleri komik ve meslek onuruna yakışmayacak bir seviyeye düşmüştür. Akademisyenlerin ek ders ücretlerinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 10- Yürürlük maddesidir.

MADDE 11- Yürütme maddesidir.

**PASAPORT KANUNU, YÜKSEKÖĞRETİM KANUNU VE YÜKSEKÖĞRETİM
PERSONEL KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 14 üncü maddesinin (A) fıkrasının birinci paragrafının birinci cümlesine “diğer kamu görevlileri,” ibaresinden sonra gelmek üzere “kadro derecesine bakılmaksızın Devlet üniversitelerinde en az 10 yıl mesleki kıdemi olan öğretim elemanları ve” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 2- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 23 üncü maddesinin (a) fıkrasının dördüncü cümlesinde yer alan “en çok dört yıl süre ile” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 3- 2547 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin (a) fıkrasının birinci paragrafının üçüncü cümlesinde yer alan “en çok üç yıl süre ile” ibaresi, “; atanma süresi sonunda görevleri kendiliğinden sona erer” ibaresi madde metninden çıkarılmış ve dördüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- 2547 sayılı Kanunun 36’ncı maddesinin üçüncü fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ayrıca Öğretim elemanlarına her akademik dönemin açılışında net asgari ücret tutarında öğretim yılına hazırlık ödeneği ödenir.”

MADDE 5- 2547 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “kurumlarından yolluk almaksızın” ibaresi ve ikinci cümlesinde yer alan “veya yolluk verilmesini gerektiren” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 6- 2547 sayılı Kanunun 50’nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan “, her defasında bir yıl için olmak üzere” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 7- 2547 sayılı Kanunun ek 38 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci, üçüncü ve dördüncü cümleleri yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 8- 11/10/1983 tarihli ve 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Üniversite öğretim elamanlarının aylıkları, Devlet memurlarının aylıklarına esas olan gösterge tablosu ve katsayının %60 fazlası dikkate alınarak hesaplanır.”

MADDE 9- 2914 sayılı Kanunun 11 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan ek ders ücreti göstergesi tablosu aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“

<u>Unvanı</u>	<u>Ek Ders Ücreti Göstergesi</u>
Profesör	1000
Doçent	750
Doktor Öğretim Üyesi	600
Öğretim Görevlisi	480

”

MADDE 10- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.